

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.kl@regeringskansliet.se

Yttrande över SOU 2025:51 Bättre förutsättningar för klimatanpassning

Länsstyrelsen i Hallands län har tagit del av remissen och lämnar härmed nedanstående synpunkter.

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker de flesta förslag som förs fram inom ramen för gällande lagstiftning enligt kap 8 i utredningen.

Länsstyrelsen tillstyrker att staten tar ett större ansvar för att hantera risken för framtida översvämningar från havet enligt kap 9 i utredningen men anser samtidigt att frågan om reträtt samt andra frågor som Natura 2000 mm bör utredas mer först.

Länsstyrelsen har i princip inga synpunkter på föreslagen finansieringsmodell enligt kap 10 då det huvudsakligen är kommunen som ska tillämpa den. Länsstyrelsen konstaterar dock att finansieringsförslaget påminner om systemet med gatukostnadsersättningar som finns i PBL och som inte är genomfört i större utsträckning. Länsstyrelsen anser dessutom att frågan om kommunal samordning kan behövas om enskilda väljer att finansiera och driva fråga om klimatanpassningsåtgärder själva.

Synpunkter på remissförslagen

8. Förslag som klimatanpassar dagens lagstiftning

8.2 Tillfälligt marktillträde för att skydda eller återställa väg och järnväg: Länsstyrelsen tillstyrker förslaget men på grund av klimatförändringarna kan förslaget innebära ett visst merarbete för länsstyrelserna över tid varför länsstyrelserna bör ekonomiskt kompenseras. Stora kommunikationsstråk går genom Hallands län (Väg E6/E20 samt västkustbanan) samt att det särskilt i Kungsbacka kommun finns mark som är stabilitetskänslig.

8.6 Kommunen ska i översiktsplanen redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder kommunen avser initiera. Länsstyrelsen har inga synpunkter på förslaget men kan konstatera att det kan behövas tydlig riktning från nationell nivå kring vilka klimatrelaterade risker som ska ingå i den övergripande planen för planering och förberedande åtgärder inför framtida krisituationer och höjd beredskap enligt betänkandet (SOU 2024:65) samt hur dessa risker ska bedömas så kommunen ges möjlighet att ta hänsyn till dessa risker i sitt översiktsplanearbete.

8.9 Kommunen ska ändra eller upphäva detaljplaner som medför för stora risker. Kravet gäller efter en övergångstid på 6 år. Länsstyrelsen konstaterar att möjligheten att upphäva en detaljplan redan finns idag varför förslaget kan ifrågasättas.

8.11 Folkhälsomyndigheten ska få ett bemyndigande att utforma föreskrifter om högsta inomhustemperatur för känsliga grupper (särskilda boenden). Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Då många äldre vårdas i hemmet kan det dock även vara angeläget att undersöka hur höga inomhustemperaturer i ordinarie bostadsbeståndet ska kunna hanteras.

9. Havsnivåhöjningar

9.1.7 Säkerhetspolitiska överväganden. Länsstyrelsen instämmer i att säkerhetsperspektivet och dess risker ska vägas in vid beslutet om att anlägga kustskydd.

9.2.1 Staten bör ta ett större ansvar för att hantera risken för översvämning från havet, 9.2.2 Det bör i närtid klarläggas var översvämningsskydd mot havet bör anläggas med utgångspunkt från nationella intressen.

Havsnivåhöjningar kan komma att drabba Hallands fem kustkommuner under de kommande hundra åren. Halland är även ett tillväxtlän och befolkningen i länet har ökat kraftigt under de senaste ca 50 åren. Merparten av bebyggelsen i länet finns i kustområdet. Länsstyrelsen tillstyrker därför att staten bör ta ett större ansvar för att hantera risken för översvämning från havet. Flera nationella intressen finns i kustområdet i Hallands län utöver bebyggelse som ex motorväg, västkustbana, hamnar, Ringhals, försvarsanläggning, natur- och kulturvärden och många riksintressen i övrigt. Länsstyrelsen står bakom att det behövs en nationell samordning och strategi för att hantera de kommande kustöversvämningarna i södra Sverige. Länsstyrelsen delar

uppfattningen att kustskydd är mer problematiska än exempelvis skydd vid vattendrag då kustskydd har ett större behov av konstant drift och ett eventuellt genombrott kan få förödande konsekvenser.

Länsstyrelsens tycker det är bra att utredaren har tagit fram ett konkret förslag/ en process för hur nationella intressen ska kunna skyddas med fysiska skydd. Ett beslut kring vilka områden det avser behöver ske skyndsamt för att inte hindra kommuner som redan idag bedriver ett arbete kring kustskydd. Trots detta anser Länsstyrelsen att samhället (både stat och kommuner) behöver ha en bättre bild av vilka konsekvenser det kan bli om fysiska skydd anläggs runtom i hela södra Sverige oavsett vem som ska finansiera eller vara huvudman för skydden före man tar ställning till kustskydd.

Därutöver anser Länsstyrelsen att frågan om reträtt bör utredas mer då fysiska skydd kan innebära en falsk trygghet. Reträtt bör vara alternativ som kommunerna och enskilda ska kunna ta ställning till parallellt med fysiska skydd. Utredningen nämner själv att man har inriktat sitt arbete med utredningen mot att underlätta för den som vill skydda samhället mot klimatrelaterade risker genom fysiska skydd. Fokus i utredningen har således ej varit att skydda städer och samhällen genom att uppmuntra och förenkla reträtt. Ett sätt för staten att ta ett större ansvar för att hantera risken för översvämningar skulle exempelvis kunna vara att lämna bidrag för att möjliggöra reträtt.

Länsstyrelsen anser att det kan finnas fler frågor som kan behöva utredas närmre före man kan prioritera kuststräckor med mer statligt ansvar. Exempelvis tycker länsstyrelsen att det är oklart i vad mån det går att få tillstånd till ett fysiskt skydd som berör ett Natura 2000-område, övriga riksintressen enligt kap 4 i miljöbalken eller ett naturreservat. Det bör även analyseras om det kan finnas andra hinder mot framtida skydd exempelvis hotade arter.

9.2.3 Boverket och MSB får i uppdrag att prioritera de kuststräckor där det är av nationellt intresse att befintliga värden långsiktigt skyddas mot översvämningar från havet. En kommitté bör få i uppdrag att i dialog med berörda kommuner klarlägga förutsättningarna för att anlägga kustskydd vid de prioriterade sträckorna och bl a lämna förslag till var staten har ett starkt intresse av att ett kustskydd anläggs och staten därför bör ta på sig ansvaret för att anlägga och förvalta kustskyddet mm.. 9.2.4 Det statliga

åtagandet för skydd mot översvämningsrisker från havet bör beslutas av riksdagen mm.

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen. Kommittén som ska ha dialog med kommunerna bör även ha dialog med regionen i de fall det finns eller tas fram en regional fysisk plan.

9.2.5 Regeringen bör undersöka möjligheten att anlägga en skyddsvall som avskär Östersjön från världshaven och därmed även skyddar alla länder kring Östersjön från översvämningsrisker från havet.

Länsstyrelsen anser att frågan behöver utredas mycket mer och frågan är om förslaget är genomförbart över huvud taget.

9.2.6 Regeringen ska ge de myndigheter som har bedömt att områden vid kusten är av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken i uppdrag att värdera hur ändamålet med riksintresset påverkas av stigande havsnivåer.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

7 och 10. Kommunalt samordningsansvar samt finansieringsmodeller

Länsstyrelsen har tagit del av det förslag till finansieringsmodell som presenteras i utredningen. Länsstyrelsen har även tagit del av det utredaren framför om kommunalt samordningsansvar.

Frågorna hänger delvis ihop anser länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har inte så mycket synpunkter på förslaget om finansieringsmodeller då det huvudsakligen är kommunen som ska tillämpa förslaget. Länsstyrelsen tycker det är bra att det finns ett konkret förslag om hur klimatanpassningsåtgärder ska finansieras. Länsstyrelsen kan dock konstatera att förslaget har vissa likheter med förslaget i plan- och bygglagen om möjligheten att ta ut gatukostnadsersättningar från enskilda som berörs av exempelvis en gatuupprustning. I många kommuner är modellen med gatukostnadsersättningar inte genomförd utan upprustning av gatunätet sker med skattemedel.

Utredaren har i kap 7 kommit fram till att ett kommunalt samordningsansvar inte är lösningen utan ett tydliggörande av kommunens roll och ansvar bör prioriteras. Länsstyrelsen i Halland delar bilden av detta men som utredaren nämner på sid 159 är det kommunala ansvaret för att se till att befintlig bebyggelse fortsätter

att vara lämplig över tid mindre tydlig i lagstiftningen. Länsstyrelsen tycker följande otydligheter behöver klargöras eventuellt med ett kommunalt samordningsansvar.

- Vem har ett ansvar för att uppmärksamma stabilitetsproblem om ett befintligt bebyggelseområde blivit utsatt för översvämning och skyfall?
- Det kan behövas ett kommunalt samordningsansvar om en enskild ska genomföra stabilitetshöjande åtgärd i ett område där åtgärder behöver göras i ett större sammanhang.
- Om enskilda väljer att själva finansiera en klimatanpassningsåtgärd som en vall kan kommunen behöva stötta upp och samordna exempelvis hjälp med markbyte för att åstadkomma vallen på lämpligaste plats etc.

Utöver detta kan Länsstyrelsen även konstatera att framtida klimatanpassningsåtgärder behöver föregås av prövning förmodligen på länsstyrelsen. Det är angeläget att det finns klimatanpassningskompetens inom länsstyrelserna för detta.

Övriga frågor:

Klimatanpassningsåtgärder inom särskilt värdefulla kulturmiljöer och inom områden av exempelvis riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap 6 § miljöbalken kan innebära höga kostnader på grund av särskilda krav på utformning och tekniska lösningar.

Länsstyrelsen tycker det är olyckligt att utredaren inte har belyst detta samt hur ansvarsfördelningen för dessa kostnader ska se ut inom områden av nationellt, regionalt och lokalt intresse.

Möjligheten till större ekonomiskt stöd för enskilda fastighetsägare med byggnader av nationellt intresse eller inom sådana områden jämfört med inom områden av lokalt intresse borde också ha tagits upp.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Thornberg med enhetschef Cecilia Engström som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Claes Lindgren,

beredskapshandläggare Frida Sundh samt antikvarie Maja Jannerling medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.